

Z ZAGADNIEŃ TERAPII
ARTYSTYCZNEJ,
LOGOPEDYCZNEJ
I PEDAGOGICZNEJ

REDAKCJA
LIDIA KATARYŃCZUK-MANIA

Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kameralistów

**Z ZAGADNIENÍ TERAPII
ARTYSTYCZNEJ,
LOGOPEDYCZNEJ
I PEDAGOGICZNEJ**

REDAKCJA NAUKOWA

LIDIA KATARYŃCZUK-MANIA

Zielona Góra - Skarbona

2017

RECENZJA
prof. dr hab. Wojciech Pasterniak

REDAKCJA NAUKOWA
Lidia Kataryńczuk-Mania

REDAKCJA
Małgorzata Kuncewicz

KOREKTA
Małgorzata Kuncewicz

PROJEKT OKŁADKI
Maciej Mania

Publikację dofinansowano ze środków
Uniwersytetu Zielonogórskiego
i Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kameralistów

ISBN 978-83-944467-2-7

© Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kameralistów

Druk i oprawa: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego
65-246 Zielona Góra, ul. Podgórna 50

Spis treści	
Wstęp	7
ZNACZENIA NADAWANE PRZEZ TERAPIĘ ARTYSTYCZNO -MUZYCZNĄ.....	13
<i>Lidia Kataryńczuk-Mania</i> O znaczeniu edukacji i terapii artystycznej - kilka refleksji.....	15
<i>Helena Cesarz</i> Wartości muzykoterapii stosowanej u osób z niepełnosprawnością.....	27
<i>Mirosław Kisiel</i> Profilaktyka muzyczna w pracy nauczyciela edukacji elementarnej	51
<i>Agnieszka Szymajda</i> O muzykoterapii kreatywnej dziecka w wieku przedszkolnym.....	69
<i>Rafał Majzner</i> Muzykoterapeutyczne walory uczestnictwa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w przedstawieniach operowych w opiniach wychowawców i opiekunów.....	85
<i>Emilia Kuligowska</i> Usprawnianie muzyczne małych dzieci - metoda Edwina E. Gordona.....	99
<i>Amelia Golema</i> Uczeń szkoły muzycznej – między profilaktyką a terapią.....	113
USPRAWNIANIE GŁOSOWO-SŁUCHOWE - W KRĘGU TERAPII LOGOPEDYCZNEJ.....	125
<i>Jolanta Gebreselassie</i> Rozważania wokół strategii w profilaktyce zaburzeń mowy.....	127

Magdalena Mazur

Specyfika pracy logopedycznej z wykorzystaniem elementów muzyki w pracy z dzieckiem autystycznym. Refleksje z praktyki.....147

Magdalena Markowska

Terapia dziecka ze spektrum autyzmu.....169

Grażyna Szymańska

Wybrane zagadnienia dotyczące słuchu dzieci.....189

Lidia Kataryńczuk-Mania, Anna Lis-Zaldivar

Poczuć dźwięki. Wybrane metody terapii muzycznej w kontekście wad słuchu.....215

WYBRANE PROBLEMY Z OBSZARU TERAPII ARTYSTYCZNEJ I PEDAGOGICZNEJ. INSPIRACJE PROFILAKTYCZNO-TERAPEUTYCZNE.....233

Irena Sikora-Leśna

Zabawa w teatr - profilaktyka codzienności.....235

Anita Jatczak

O potrzebie ekspresji muzyczno-ruchowej w szkole podstawowej.....261

Jolanta Majewska, Andrzej Majewski

Psychomotoryka empowermentu i sztuka . Sztuka w psychomotoryce.....271

Leokadia Wiatrowska

Terapeutyczna moc ruchu i zabawy.....291

Małgorzata Przybysz-Zaremba

(Nie) Innowacyjne metody pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie.....309

Barbara Toroń-Fórmanek

Kulturotechnika jako forma oddziaływań korekcyjno-terapeutycznych wśród osadzonych.....331

Anna Rubczewska

Resocjalizacja przez sztukę wizualną jako forma aktywności korekcyjno-terapeutycznej.....347

THE ISSUES OF ART, SPEECH AND PEDAGOGICAL THERAPY

Contents

Preface.....7

SIGNIFICANCE OF ARTISTIC AND MUSICAL THERAPY13

Lidia Kataryńczuk-Mania

About meaning education and artistic therapy.

A few reflections.....15

Helena Cesarz

Importance of music therapy used in patients with disabilities.....27

Mirosław Kisiel

Prevention of music in the work of a teacher of elementary education.....51

Agnieszka Szymajda

Issues on creative music therapy for children of preschool age.....69

Rafał Majzner

Music's Therapeutic Values of the Participation of Children and Adolescents with Disabilities in Opera Performances in the Opinions of Teachers and Care Takers.....89

Emilia Kuligowska

Improving musical skills of small children - Edwin E. Gordon's method.....99

Amelia Golema

A music student – between prevention and therapy.....113

IMPROVING VOICE AND HEARING

- ON THE SPEECH THERAPY FIELD.....125

Jolanta Gebreselassie

Considerations around strategy in the prevention of speech disorders.....127

Magdalena Mazur	
Specificity of logopedic therapy of children with autism with use of musical elements. Conclusions from practice.....	147
Magdalena Markowska	
Therapy of a child with autism spectrum disorder.....	169
Grażyna Szymańska	
Selected issues concerning hearing children.....	189
Lidia Kataryńczuk-Mania, Anna Lis-Zaldivar	
To feel sounds. Chosen methods of music therapy in hearing defect context.....	215

SELECTED PROBLEMS OF THE ARTISTIC AND PEDAGOGICAL THERAPY. PREVENTIVE AND THERAPEUTIC INSPIRATIONS.....233

Irena Sikora-Leśna	
Play of theatre - preventive treatment of every.....	235
Anita Jatzczak	
The need for musical expression and movement in primary school.....	261
Jolanta Majewska, Andrzej Majewski	
Psychomotor empowerment and art.....	271
Leokadia Wiatrowska	
The Therapeutic Power of Play and Outdoor Games.....	291
Małgorzata Przybysz-Zaremba	
(Non-) Innovative methods of work with socially maladjusted youth.....	309
Barbara Toroń-Fórmanek	
Cultural education as a form of corrective and therapeutic interaction among convicts.....	331
Anna Rubczewska	
Rehabilitation through the visual arts as a form of corrective and therapeutic activity.....	347

WSTĘP

Pomysł przygotowania pracy zbiorowej zrodził się z potrzeby pogłębienia analizy literatury teoretycznej, empirycznej i doświadczeń praktycznych z obszaru terapii pedagogicznej, logopedycznej i terapii sztuką.

Do współpracy zaproszono znakomitych pedagogów, terapeutów, logopedów - naukowców i praktyków, którzy interesują się zagadnieniami szeroko pojętej profilaktyki i terapii, w tym terapii artystycznej.

W publikacji prezentowanych jest wiele zróżnicowanych wątków, które mogą zainspirować czytelnika m.in. do refleksji nad własną postawą (jakim jestem terapeutą?) oraz do refleksji nad swoim terapeutycznym warsztatem pracy (np. w jaki sposób mogę udoskonalać proces edukacyjno-terapeutyczny przy wykorzystaniu artystycznych środków wyrazu? itp.).

W każdym artykule można odnaleźć przykłady najnowszych tendencji pedagogiczno-terapeutycznych i artystycznych, które warto włączyć w nurt codzienności profilaktyczno-terapeutycznej. Należy pamiętać, że dobrym terapeutą stajemy się w procesie tworzenia codziennych doświadczeń osób, z którymi pracujemy (personalistyczne spojrzenie, systematyczna praca, wspieranie itp.). Otwarcie się na doświadczenia innych osób, zajmujących się problematyką wsparcia, może służyć nadawaniu nowych znaczeń w terapii artystycznej, logopedycznej i pedagogicznej.

Treści ujęte w pracy nie wyczerpują złożonych problemów terapeutycznych. Ukierunkowują jednak na poszukiwanie racjonalnych

rozwiązań we własnej praktyce terapeutycznej i mogą być próbą usystematyzowania wiedzy.

Różnorodność ważnych zagadnień będących podstawą eksplikacji i pogłębionych analiz umożliwiła wyodrębnienie w pracy zbiorowej trzech części. I z nich ukazuje wielość znaczeń nadawanych przez terapię artystyczną, głównie muzyczną, II część to złożoność zagadnień związanych ze specyfiką pracy logopedy, III z kolei traktuje o problemach z obszaru terapii pedagogicznej.

Monografia dopełnia myśli innych autorów prezentowane w różnych publikacjach, dla których rozważania o terapii artystyczno-pedagogicznej stanowią ważny cel dla całokształtu człowieka.

W artykule *O znaczeniu terapii artystycznej – kilka refleksji* Lidia Kataryńczuk-Mania ujmuje kluczowe problemy z obszaru arteterapii i wskazuje na wybrane publikacje, których wartość jest znacząca dla teorii i praktyki. Autorka podkreśla wybrane atrybuty terapeutyczne pedagogiki artystycznej.

Jakie walory profilaktyczno-terapeutyczne w codziennej pracy spełnia muzyka dowiadujemy się z treści pierwszych trzech artykułów. Helena Cesarz, doświadczona nestorka muzykoterapii wrocławskiej, przedstawia *Wartości muzykoterapii stosowanej u osób z niepełnosprawnościami*. Jest to kompendium wiedzy na temat muzykoterapii, szczególnie przydatne nauczycielom, studentom i terapeutom. Pisze o początkach muzykoterapii, jej celach i zastosowaniu, klasyfikacji, metodach i technikach. Natomiast Mirosław Kisiel, w artykule *Profilaktyka muzyczna w pracy nauczyciela edukacji elementarnej*, podkreśla znaczenie działań profilaktycznych (m.in. układy ćwiczeń rytmicznych, instrumentalnych, oddechowych, wyobrażeniowych, relaksacyjnych i ruchowych stymulowanych muzyką), które nauczyciel mógłby wykorzystać w codzienności szkolnej. Autor przedstawia także badania własne z zakresu zastosowania muzyki w działaniach muzykoprofilaktycznych przeprowadzone wśród 146 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Agnieszka Szymajda dzieli się swoimi doświadczeniami ukazując znaczenie „Muzycznego Lustra”, autorskiej, pionierskiej metody terapeutycznej w artykule *O muzykoterapii kreatywnej w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym*. Terapeutycznych walorów muzyki operowej doszukuje się Rafał Majzner w swoich badaniach przedstawionych

w tekście zatytułowanym *Muzykoterapeutyczne walory uczestnictwa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w przedstawieniach operowych w opiniach wychowawców i opiekunów*. Jego zdaniem: terapia muzyką powinna przyczynić się do ogólnej poprawy funkcjonowania całego organizmu, a także poprawy społecznego komunikowania się oraz wyrażania własnych emocji przez osobę niepełnosprawną. Jakie zalety muzyczne i profilaktyczne ma metoda Edwina E. Gordona przekonuje czytelnika Emilia Kuligowska w publikacji *Usprawnianie muzyczne małych dzieci – metoda E. E. Gordona*. Natomiast Amelia Golema, w artykule *Uczeń szkoły muzycznej – między profilaktyką a terapią*, porusza ważne zagadnienia dotyczące muzykoterapii w szkolnictwie muzycznym.

Część II, zatytułowana *Usprawnianie głosowo-słuchowe – w kręgu terapii logopedycznej*, zawiera pięć artykułów. Jolanta Gebreselassie w *Rozważaniach wokół strategii w profilaktyce zaburzeń mowy* odwołuje się do modeli teoretycznych wykorzystywanych przy ustalaniu źródeł zaburzeń mowy. Autorka proponuje klasyfikację strategii działań w profilaktyce (np. informacyjnych, edukacyjnych, środowiskowych). *Specyfika pracy logopedycznej z wykorzystaniem elementów muzyki w pracy z dzieckiem autystycznym. Refleksje z praktyki* to propozycja codziennej pracy logopedy, którą szczegółowo omawia Magdalena Mazur. Swoimi doświadczeniami z indywidualnej pracy terapeutycznej dzieli się także Magdalena Markowska w artykule *Terapia dziecka ze spektrum autyzmu*.

Nieco inaczej do zagadnienia terapii podchodzą autorzy kolejnych artykułów. Grażyna Szymańska proponując *Wybrane zagadnienia dotyczące słuchu dzieci*, wprowadza czytelnika w problematykę słyszenia, słuchu, jego zaburzeń, patologii narządu słuchu, obiektywnych i subiektywnych metod badania słuchu na podstawie teoretycznych założeń i autorytetów naukowych. Temat ten kontynuują Lidia Kataryńczuk-Mania i Anna Lis-Zaldivar w artykule *Terapia muzyczna w kontekście wad słuchu*. Autorki proponują spojrzeć na znaczenie i możliwości jakie daje praca muzyczno-terapeutyczna w wychowaniu słuchowym. Przybliżają wybrane metody sprawdzone w praktyce terapeutycznej.

Część III to *Wybrane problemy z obszaru terapii artystycznej i pedagogicznej. Inspiracje profilaktyczno-terapeutyczne*.

Ten blok tematyczny rozpoczyna Irena Sikora-Leśna artykułem *Zabawa w teatr – profilaktyka codzienności*. Autorka dzieli się własnymi doświadczeniami w zakresie pracy teatralnej z uczniami. Anita Jatczak przybliży walory zajęć muzyczno-ruchowych, niezbędnych w pracy szkolnej, szczególnie w aspekcie profilaktyki w tekście pt. *O potrzebie ekspresji muzyczno-ruchowej w szkole podstawowej*. Jolanta Majewska i Andrzej Majewski w artykule *Psychomotoryka empowermentu i sztuka. Sztuka w psychomotoryce – psychomotoryka jako sztuka* proponują autorskie rozwiązania.

Interesującą perspektywę badawczą przedstawia Leokadia Wiątrowska w artykule *Terapeutyczna moc ruchu i zabawy*, która inspirowa czytelnika do naukowej refleksji na temat stymulowania aktywności ruchowej i zabawowej. Autorka przedstawia badania własne w tym zakresie przeprowadzone wśród dzieci na terenie województwa dolnośląskiego.

(Nie) Innowacyjne metody pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie to artykuł Małgorzaty Przybysz-Zaremby inspirowany dla pracy nauczyciela-terapeuty. W tekście dokonano deskrypcji zachowań młodzieży niedostosowanej społecznie, przeglądu skutecznych w praktyce resocjalizacyjnej wybranych metod (z wykorzystaniem elementów kultury), między innymi: organizacji środowiska, metod zespołowych, problemowych, aktywizujących, dramy, metody kreowania resocjalizacyjnego, metody indywidualnych przypadków, metod związanych z organizacją sportu i rekreacji a także skuteczną Metodę Motywacji Błyskawicznej Michaela V. Pantalona. Barbara Toroń-Fórmanek w tekście pt. *Kulturotechnika jako forma oddziaływań korekcyjno-terapeutycznych wśród osadzonych* przybliży specyfikę zajęć z osobami z problemami społecznymi. Całość publikacji zamyka artykuł Anny Rubczewskiej, *Resocjalizacja przez sztukę wizualną jako forma aktywności korekcyjno-terapeutycznej*.

Zaproponowana monografia zbiorowa stanowi specyficzny dialog pomiędzy codzienną terapią artystyczną, logopedyczną i pedagogiczną. Dotyczy wybranych problemów o charakterze interdyscyplinarnym, ma na celu wielokontekstową analizę zaproponowanych zagadnień niosących pewne refleksje w zakresie dobrych i skutecznych zmian edukacyjno-terapeutycznych z wykorzystaniem walorów sztuki.

Wszystkim Autorom dziękuję za współpracę a Recenzentowi, prof. dr. hab. Wojciechowi Pasterniakowi, za wnikliwe uwagi. Uważam, że publikacja stanie się bogatym źródłem wiedzy, refleksji, dyskusji i inspiracją dla tych, którzy znają i doceniają wartości terapii.

Lidia Kataryńczuk-Mania